Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Já a kolo

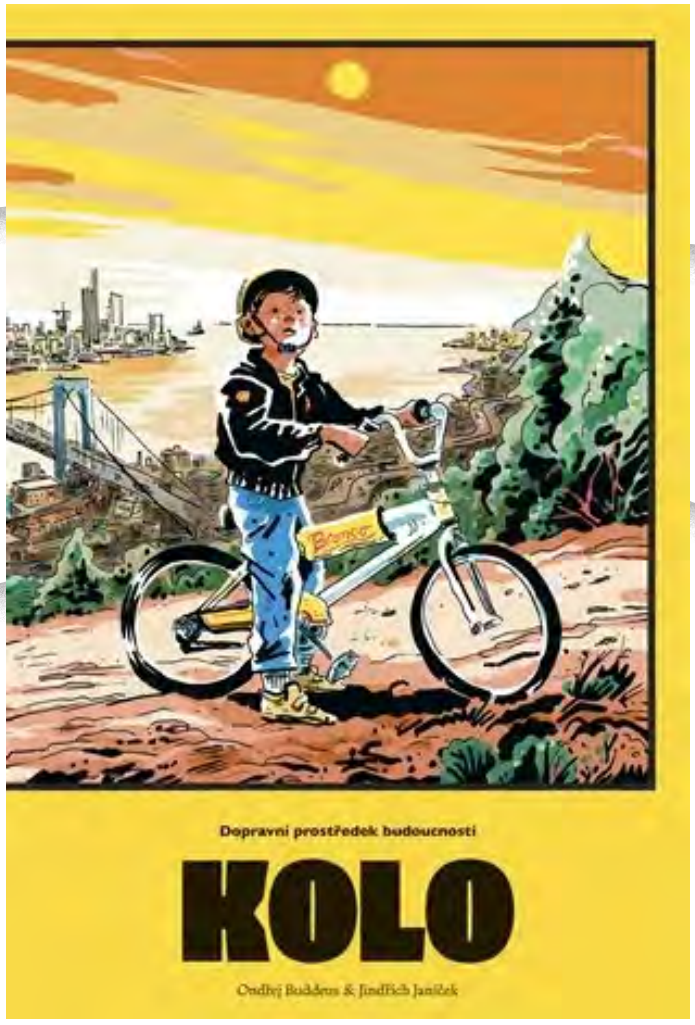

Metodický materiál pro práci
s knihou na 1. stupni ZŠ

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.
www.czechia2026.com
Metodické listy zpracoval Národní pedagogický institut České republiky.

Česko Frankfurtský knižní veletrh Čestný host 2026

FRANKFURTER BUCHMESSE

npi Národní pedagogický institut České republiky

Autorka
Mgr. Jana Bezoušková, NPI ČR

Redakce
Eva Čechová

Kniha
Buddeus, Ondřej a Janíček, Jindřich. *Kolo. Dopravní prostředek budoucnosti*. Nakladatelství Paseka. Praha: Nakladatelství Paseka, 2024. ISBN 978-80-7637-489-8.

Anotace knihy
Na kole je člověk jen jedno šlápnutí od vzletu. Skoro každý si vzpomene, jaké to bylo, když se poprvé rozjel sám. Čím to je? Co vlastně kolo dělá s naším tělem a pocity, s našimi cestami krajinou i městy, ve kterých žijeme? A jak vůbec nápad vyrobit kolo vznikl? Kolo je zdánlivě všední věc, která nám dává nevšední zážitky. Už více než 200 let je naším průvodcem po silnicích, v ulicích i po lesních stezkách. Pomáhá nám, ale potřebuje naši spolupráci, sílu, energii a zručnost. Malí i velcí díky němu cestují nejen terénem, ale i říší fantazie. Kolo je symbolem svobody a zdravého a ohleduplného života. Autoři v této bohatě ilustrované knize vypráví příběh skromného dopravního prostředku, který dokáže měnit svět.

Anotace tematické výuky
Tematická výuka Já a kolo obsahuje 7 bloků. Její obsah lze přizpůsobit podmínkám, požadavkům a zkušenostem každého učitele a jeho žáků. Cílem návrhu tematické výuky Já a kolo je představit možnosti využití četby nebeletristických textů ve školách, ukázat, že tento žánr může podpořit rozvoj čtenářské a pisatelské gramotnosti, povzbudit zájem o čtení i u méně zdatných a nemotivovaných čtenářů. Cílem je zároveň inspirovat učitele k tomu, že nemusí s žáky číst pouze v hodinách českého jazyka a literatury. Tematická výuka vychází z RVP ZV (2025), je v souladu se stanovenými cíli pro základní vzdělávání popsanými v obecné části RVP ZV a s kompetenčním pojetím vzdělávání, podporuje rozvoj čtenářské a pisatelské gramotnosti napříč vzdělávacími obory. Při dodržení navržené realizace a využití shodných vzdělávacích strategií směřuje tematická výuka k rozvoji a naplňování očekávaných výsledků učení uvedených klíčových kompetencí a průřezových témat podle RVP ZV (2025).

Klíčová slova
Kolo, cyklistika, pohyb, zdravý životní styl, publikace pro děti, čtenářská a pisatelská gramotnost, klíčové kompetence, průřezové téma, RVP ZV, encyklopedie

Cílová skupina/věková kategorie
5. ročník ZŠ

Název bloku: Já na kole

Podmínkou realizace prvního bloku je, že učitel je schopen se svými žáky jet na kole.

Před realizací je nezbytné, aby si učitel zmapoval situaci ve své třídě (pokud zatím nemá zkušenost) – kolik žáků má vlastní kolo, kolik žáků jezdí na kole, kdo by si mohl půjčit kolo, zda může v případě vyjížďky na kole/cyklovýletu počítat se souhlasem a podporou ze strany zákonných zástupců žáků (kolegů ze školy). Pokud to situace ve třídě dovolí, naplánuje učitel se svojí třídou vyjížďku na kole/cyklovýlet.

Jestliže učitel není schopen se svými žáky zrealizovat vyjížďku na kolech, může tuto aktivitu nahradit návštěvou dopravního hřiště, na kterém jsou žákům kola zapůjčena.
I z jízdy žáků na kole na dopravním hřišti lze vycházet při další realizaci tematické výuky.

Cíle
Žák překonává námahu a obtíže spojené s tělesnou zátěží. Získává pohybové dovednosti, které mu otevírají cestu ke zdravému životnímu stylu. Připraví se na jízdu na kole (vezme si vhodné oblečení, připraví si odpovídající vybavení). Řídí se zásadami a pravidly bezpečného pohybu ve venkovním prostředí a při jízdě na kole.

Pomůcky
Kolo pro každého žáka. List papíru na reflexi. Digitální technologie vhodné k zhlédnutí videa, k pořizování, stahování fotografií a tiskárna k tisku fotografií.

Vzdělávací oblast
Tělesná výchova

Klíčové kompetence
k učení: Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.
(KKU-SMU-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).
(KOS-WEL-000-ZV5-001)
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává. (KOS-ODO-000-ZV5-001)
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti. (KOS-SEB-000-ZV5-001)
digitální: Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.
(KDI-TDO-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.
(ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace
Příprava na vyjížďku na kole/cyklovýlet:

- společné plánování trasy, stanovení délky a časové dotace;
- domácí příprava – příprava kola, nutné vybavení, vhodné oblečení, pití a přiměřená svačina;

- souhlas s fotodokumentací, způsob pořizování fotodokumentace;
- pravidla bezpečného chování.

Učitel může využít materiál ČT edu – námět do výuky pro 1. stupeň ZŠ Na kole? Na kole!
K materiálu jsou připojena tři videa: Cyklistika, Jízda na kole, Vybavení cyklisty.

Podobná příprava (upravená podle potřeby) proběhne i při plánování návštěvy dopravního hřiště.

Před realizací aktivity učitel provede kontrolu vybavení žáků.

Realizace vyjížďky na kole/cyklovýletu/jízdy na dopravním hřišti. Učitel pořizuje fotografie žáků v průběhu sportovní aktivity.

Reflexe

Po realizaci aktivity si každý žák zapíše na připravený list odpovědi na otázky (jsou uvedeny příklady, učitel může doplnit/upravit podle potřeby):

- Moje největší výzva (fyzická/psychická) při jízdě na kole a jak jsem ji překonal/a.
- Jak jsem se cítil/a, když jsem se pohyboval/a v přírodě/na dopravním hřišti na kole?
- Co jsem se dnes naučil/a o sobě a svém těle? (Například – zvládám/nezvládám jízdu do kopce – bolest svalů, rychlý dech, pocení, moje nohy vydrží víc, než jsem si myslel/a, moje nálada, stále se bojím při jízdě z kopce/už se tak nebojím, protože…).

Učitel vyzve žáky k dobrovolnému sdílení.
List je vhodný k založení do portfolia žáka.

Žáci společně s učitelem vyberou fotografie k tisku, žáci si mohou fotografii založit do svého portfolia, fotografie vystaví ve třídě například na nástěnce.

Název bloku: Výtvarné vyjádření na téma Já na kole

Cíle

Žák vyjadřuje podle individuálních schopností své vjemy, pocity a zážitky z jízdy na kole.
Žák realizuje svůj tvůrčí záměr. Formuluje pozitivní zpětnou vazbu, přistupuje k tvorbě jiných s respektem. Přijímá zpětnou vazbu od učitele a spolužáků a využívá ji jako inspiraci pro další práci.

Pomůcky

Výtvarné potřeby a materiály podle možností a potřeb žáků.

Vzdělávací oblast

Výtvarná a filmová výchova

Klíčové kompetence

kulturní: Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění. (KKT-SVJ-000-ZV5-001)
komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.
(KKK-VYJ-000-ZV5-001)

Popis realizace

Příprava na vlastní tvorbu na téma Já na kole

Učitel vyzve žáky, aby na základě zážitku z jízdy na kole výtvarně vyjádřili libovolný zážitek z této jízdy. Můžou si vybrat, jakou techniku použijí, rozměr díla podle možností a vybavení. V případě, že neproběhl blok Já na kole, může učitel navázat na vzpomínky žáků – například v loňském roce byli na dopravním hřišti, na škole v přírodě jezdili na kole, ...
Nebo žáci při tvorbě můžou vycházet z vlastních zážitků z ježdění na kole mimo školu a ti žáci, kteří na kole nejezdí, můžou tvořit například na téma kolo (realita, minulost, budoucnost), moje fantastická cesta na kole...

Vlastní tvorba žáků

Žáci by měli mít dostatek času na práci podle individuálních potřeb, podle náročnosti jejich práce.

Prezentace práce a reflexe tvůrčí činnosti

Žáci sdílejí s ostatním svoji práci. Představí, z jakého zážitku vycházeli, čím se inspirovali, proč zvolili danou techniku. Snaží se vyjádřit své pocity a prožitky z tvůrčí činnosti. Zamýšlí se nad svou prací, popisují, jak se jim pracovalo a jak jsou se svojí prací spokojeni – například z pohledu zachycení skutečného zážitku, reálného prostředí (pozitivní i negativní emoce – co se jim podařilo, z čeho mají radost, co je potěšilo, s čím se trápili, co jim dělalo starost, co se nepodařilo, co mohli udělat lépe, co by příště dělali jinak). Učitel vede žáky k formulování jednoduché zpětné vazby k tvůrčím činnostem a interpretaci jiných. Sleduje zapojení žáků do rozhovoru a dodržování pravidel formulování zpětné vazby. Oceňuje zejména argumentačně podložené zpětné vazby, zdůvodněná pozitivní ocenění. Jestliže mají žáci ve třídě vystavené fotografie ze společné jízdy na kole, můžou přiřazovat svoje výtvarné práce ke shodným/podobným momentům zachyceným na fotografiích, doplňovat svými pracemi události zachycené na fotografiích...

Název bloku: Kniha Kolo. Dopravní prostředek budoucnosti

Cíle

Žák interpretuje a propojuje textové a obrazové informace, propojuje získané informace se svojí vlastní zkušeností.
Žák umí při výběru knihy využít informace z obalu knihy, prolistování i zběžné začtení se.
Žák diskutuje, vyjadřuje a sděluje své myšlenky a pocity na dané téma.
Žák se zapojuje do skupinové práce, prezentuje výsledky skupinové práce.

Pomůcky

Kniha Kolo (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Pomůcky na brainstorming podle způsobu realizace (tabule, flipchart, papíry, lepicí papírky).

Vzdělávací oblast

Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci. (KKK-VYJ-000-ZV5-001)
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)
Čte a píše množství textů různého typu. (ZGC-VZT-000-ZV5-001)

Popis realizace

Brainstorming ve skupinách – Proč se jezdí na kole?
Varianta 1: Žáci po stanovený čas ve skupinách zapisují na papír vše, co je k tématu napadne. Každá skupina pak řekne jednu zapsanou myšlenku, střídají se, učitel zapisuje na tabuli, flipchart.

Varianta 2: Žáci zapisují své myšlenky po určenou dobu na samostatné (lepicí) lístečky a z nich pak sestaví společnou myšlenkovou mapu.

Shrnutí, diskuse o výsledku brainstormingu – které činnosti zapsaly všechny skupiny a považují za důležité, co zapsala jen jedna skupina a proč; sdílení myšlenkových map, v čem se skupiny shodly.... Učitel může zaznamenat i další návrhy, které žáky napadnou během diskuse.

Představení knihy Kolo
Učitel rozdá knihy do skupin a ponechá čas na krátké seznámení žáků s knihou, na prolistování. Učitel klade otázky – ponechá čas na vyhledání – střídavě se ptá skupin na odpověď (skupiny si mohou určit svého mluvčího). Ostatní kontrolují správnost odpovědí.

Příklady otázek:
Kdo je autorem knihy? Kdo knihu ilustroval? Pro jak staré čtenáře je kniha vhodná? Jaké nakladatelství knihu vydalo? Bylo vydání knihy něčím/někým podpořeno? Ke kterému žánru můžeme knihu zařadit? Jak/kde zjistím, o čem kniha je?
Učitel přečte žákům nahlas text na zadní straně knihy.

Práce s knihou Kolo
Učitel připomene myšlenkovou mapu na téma Proč se jezdí na kole.
Žáci mají za úkol ve skupinách vyhledat kapitolu se shodným názvem, přečíst si text (domluví si ve skupině způsob společného čtení), prohlédnout si obrázky a porovnat informace uvedené v knize s výsledkem brainstormingu – s vytvořenou myšlenkovou mapou (celé třídy nebo skupin). Co máme shodné? Na co jsme zapomněli? Co máme a není uvedeno v knize?
Každá skupina si připraví odpověď na otázku: Co nás v textu nejvíc zaujalo/co jsme nevěděli?
Každá skupina vybere 5 nejdůležitějších důvodů, proč je dobré jezdit na kole.
Společné sdílení výsledků práce skupin.

Bude tě kniha bavit? Vybral/a by sis ji ke čtení?
Na základě zájmu o cyklistiku a na základě prvního seznámení s knihou se žáci rozhodnou, jaká bude jejich odpověď.
Podle svého názoru se žáci postaví na pomyslnou názorovou osu.

Učitel vyzve k dobrovolnému zdůvodnění vyjádřeného postoje.

Název bloku: Co se děje s tělem při jízdě na kole

Cíle

Žák interpretuje a propojuje textové a obrazové informace, popíše, jak ilustrace zprostředkovávají a podporují obsah sdělení. Propojuje získané informace se svojí vlastní zkušeností.
Žák vlastními slovy popíše vliv pohybových aktivit na jeho tělo, souvislost pohybových aktivit a zdravého životního stylu, fyzického i psychického zdraví.

Pomůcky

Kniha Kolo (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Digitální technologie vhodné k zhlédnutí videa, pouštění hudby. Papíry pro potřebu zapisování poznámek při skupinové práci, papíry pro volné psaní. Nafukovací balónek pro každého žáka.

Vzdělávací oblast

Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně. (KOS-EMP-000-ZV5-001)
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing). (KOS-WEL-000-ZV5-001)
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává. (KOS-ODO-000-ZV5-001)
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti. (KOS-SEB-000-ZV5-001)
komunikační: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře. (ZGC-KCP-000-ZV5-001)

Popis realizace

Videa ČT edu
Učitel žákům pustí postupně obě videa:

Jednota těla a duše

Energie a odpočinek

Práce s knihou Kolo
Učitel přečte nahlas žákům úvodní text ke kapitole Co se děje s tělem? na s. 60. Skupinová práce – žáci mají za úkol se ve skupině domluvit na dvou oblastech uvedených na s. 61, přečíst si text, který se k nim vztahuje, porovnat ho s informacemi, které zazněly ve videích a připravit si krátké shrnutí informací o tom, co se při jízdě děje s těmi oblastmi, které si skupina vybrala ke zpracování. Informace můžou doplnit o vlastní zkušenosti, o konkrétní příklady. Můžou si psát poznámky nebo se domlouvat pouze ústně. Domluví se, kdo bude závěry jejich práce prezentovat.

Prezentace práce jednotlivých skupin. Podle potřeb, zájmu a otázek žáků učitel vysvětlí, doplní informace. V případě, že některou z oblastí žádná skupina nezpracuje, přečtou si a zpracují žáci s učitelem společně.

Otázka k zamyšlení

Učitel vyzve žáky, aby se zamysleli nad tím, zda to, o čem hovořili, platí pouze pro jízdu na kole, nebo zda se to děje i při jiných pohybových aktivitách.
Podle svého názoru se žáci postaví na pomyslnou názorovou osu.

Učitel vyzve žáky k dobrovolnému sdílení názorů.

Praktická zkouška

Učitel se žáky provede podle možností praktickou zkoušku – rychlejší chůze, chůze do schodů, poskoky, dřepy, tanec s hudbou po určitou dobu, ...
Žáci mají za úkol během aktivit sledovat svůj dech, pocit tepla/pocení, zčervenání v obličeji, pocit žízně, únavy, potřebu odpočinku.
Můžou sledovat tlukot srdce a svůj tep, můžou provést měření tepu v klidu a po aktivitě.
(Ruční měření – pomocí hmatu na zápěstí, případně na krku. V případě možnosti elektronické měření.)

Má energie

Jestliže má učitel k dispozici nafukovací balónky, může je po ukončení pohybových aktivit rozdat žákům a vyzvat je, aby je nafoukli tolik, kolik energie v sobě v tuto chvíli cítí, kolik se domnívá, že má v sobě po pohybové aktivitě energie.

Po ukončení praktické zkoušky žáci ve skupinách sdílejí svoje pocity. V případě, že proběhlo nafukování balónků, si žáci ve skupině ukážou svoje balónky a hovoří o tom, jak a proč je právě takto nafoukli. Všímají si rozdílů v pocitech, ve vyjádřeních a uvědomují si, že žáci, kteří pravidelně sportují mají jiné pocity po pohybových aktivitách (jiné výsledky měření tepu) než žáci, kteří nesportují. Domluví se ve skupině na závěrech, které sdílí s ostatními.

Učitel vyzve žáky, aby se opět postavili na pomyslnou názorovou osu a zamysleli se nad tím, zda jejich původní názor na vliv jakéhokoli pohybu na naše tělo byl správný, nebo svůj názor po praktické zkoušce přehodnotili.

Práce s knihou Kolo

Strany 62 a 63, práce s textem a ilustracemi.
Učitel přečte žákům nahlas úvodní text na s. 62.
Skupinová práce – žáci ve skupině se střídají ve čtení textů u ilustrací. Po přečtení textu vždy krátce diskutují, svoji diskusi zaměřují na sdílení vlastních zážitků a zkušeností v souvislosti s přečteným tématem.

Učitel vyzve žáky, aby se ve skupině zamysleli nad ilustracemi na těchto dvou stránkách.
Napomáhají ilustrace porozumění textu? Doplňují vhodně text?
Která strana je pozitivnější a proč? Podle kterého obrázku/kterých obrázků bychom i bez textu poznali, co chtěl autor vyjádřit a podle čeho?

Sdílení práce skupin. Žáci ve skupině se domluví, co ze své práce chtějí sdělit ostatním (co je nejvíc zaujalo, překvapilo, který obrázek by bez textu poznali všichni ve skupině, s čím mají nejvíc zkušeností a vlastních zážitků, ...). Je něco, čemu nerozumíte a chcete si ujasnit/potřebujete vysvětlit?

Reflexe – volné psaní

V případě, že učitel s žáky ještě nepoužil metodu volného psaní, seznámí je s touto metodou, s pravidly volného psaní. (Možné zdroje informací: Volné psaní; Volné psaní, Arpok; Místo pro život - didaktický portál - Volné psaní).
Stanoví čas na volné psaní (3–5 min.).
Téma:
Jak se cítím při pohybových aktivitách/při sportu a proč se tak cítím a co bych mohl/a, nebo měl/a udělat pro to, abych se cítil/a lépe.

Učitel vyzve k dobrovolnému sdílení myšlenek volného psaní.
List je vhodný k založení do portfolia žáka.

Název bloku: Cestovatelé

Cíle

Žák vyhledává informace, zachytí podstatné informace z textu a zkráceně je vyjádří, tak aby zaujal druhé. Odliší důležité informace od dílčích, shrnuje vlastními slovy, dodrží při shrnutí logický sled informací.
Žák se podílí na práci a spolupráci ve skupině. Zhodnotí práci skupiny (svůj přínos pro dosažení cílů a plnění úkolů).
Žák vyhodnocuje a třídí nápady v rámci zadaných kritérií, rozhoduje se ve spolupráci s ostatními, které z nápadů vyberou a použijí.

Pomůcky

Kniha Kolo (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Digitální technologie vhodné k vyhledávání informací, k psaní textu, internet, tiskárna. Atlasy, globus. Tabule. Knihy a časopisy vhodné k vyhledávání informací při skupinové práci Jsme cestovatelé. Papíry, výtvarné potřeby a další materiál podle potřeb žáků při zpracování cestovatelských zážitků.

Vzdělávací oblast

Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích. (KPP-REA-000-ZV5-001)
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám. (KPP-NAP-000-ZV5-001)

digitální: Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů. (KDI-TDO-000-ZV5-001)
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích. (KDI-DAT-000-ZV5-001)
komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci. (KKK-VYJ-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře. (ZGC-KCP-000-ZV5-001)
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů. (ZGC-PVL-000-ZV5-001)

Popis realizace

Diskuse ve skupinách
Kde jste byli nejdál? S kým a jakým dopravním prostředkem?
Kam byste se chtěli podívat a proč?
Žáci můžou použít atlasy, globus, online mapy

Sdílení – kdo byl nejdál, učitel může zapisovat na tabuli. Za každou skupinu jeden návrh – kam byste se chtěli podívat a proč, jak je to daleko, jaké dopravní prostředky byste použili?

Práce s knihou Kolo
Strana 94.
Učitel přečte žákům nahlas úvodní text.
Diskutují společně o ilustraci – jak na vás působí a proč, vyhledají místo na mapě.

Práce ve skupinách
Žáci mají za úkol si ve skupině přečíst text na s. 94.
Diskutují, zda jsou tyto informace pro ně nové a jak na ně zapůsobily.
Žáci na internetu vyhledávají informace týkající se cestovatele Heinze S.
Mají za úkol domluvit se ve skupině, kterou informaci (informace) by k textu v knize přidali, aby byl text ještě zajímavější.

Sdílení práce skupin.

Práce s knihou Kolo
Strana 95.
Žáci ve skupinách sledují text a ilustraci na s. 95.
Učitel vyvolává žáky k hlasitému čtení jednotlivých bodů.
Poslední bod přečte učitel:
Jsou zkušenosti, které se nedají popsat, ale jen zažít.

Práce ve skupinách – Jsme cestovatelé
Představte si, že máte možnost vydat se na kole s využitím i jiných dvou dopravních prostředků po Evropě. Můžete si naplánovat cestu, která by se vám líbila, ale musíte splnit ještě jednu podmínku. Přečtěte a prohlédněte si společně strany 96 a 97 v knize Kolo. Je zde popsáno 5 jevů, se kterými cestovatelé musí v určitých oblastech počítat, připravit se na ně a vyrovnat se s nimi. Vaše cesta musí obsahovat 3 z těchto uvedených jevů.
Učitel může s žáky vyhledat pár příkladů, kde je nejvíce sněhu, horko – Španělsko, vítr – Chorvatsko, Francie, prach a písek – „evropská Sahara“...

Kritéria: cesta po Evropě, kolo a dva jiné dopravní prostředky, 3 z 5 jevů uvedených v knize.

Žáci si ve skupinách cestu rozmyslí, naplánují a ve své fantazii zrealizují. Při realizaci si poznamenávají možné zážitky, zkušenosti, zajímavosti, události, které budou později zpracovávat, sbírají a připravují materiál do svého cestovatelského deníku.
Žáci vyhledávají informace na internetu nebo v jiných zdrojích, které mají k dispozici (knihy, časopisy).

Cestovatelské zážitky
Žáci mají za úkol ve skupině zpracovat cestu a možné zážitky z cesty libovolnou formou a představit svoji cestu a zážitky ostatním.
Můžou vytvořit mapu své cesty doplněnou o informace, ilustrace nebo nalepené obrázky, můžou vytvořit cestovatelský deník v papírové nebo elektronické podobě...

Žáci si práci rozmyslí, domluví se, jak budou úkol zpracovávat a co k tomu budou potřebovat. Učitel pomůže se zajištěním pomůcek a materiálu k tvorbě a ponechá žákům dostatek času na zpracování.
Učitel poskytuje při práci žákům pomoc, pracuje se skupinami – vede žáky ke spolupráci ve skupině – přemýšlejte, co je důležité, co zaujme ostatní, co je pobaví, pomáhá s vyhledáváním informací...

Prezentace práce skupin a hodnocení
Skupiny představí svoji cestu a zážitky, prezentují podle domluvy ve skupině (prezentuje a čte vybraný žák, žáci se střídají).

Hodnocení pomocí vrstevnického hodnocení opřené o posouzení naplnění předem daných kritérií.
Učitel podporuje používání popisného jazyka při vrstevnickém hodnocení.

Oceňující komentáře
Líbil se mi způsob, jak jsi/jste ... protože ...
Považuji .... za nejzajímavější/originální ....
Překvapilo mě...
Povedlo se...

Doporučení
Příště bys/byste mohl/a/mohli zkusit ...
Bylo by dobré ...
Navrhuji ...

Reflexe práce ve skupině Jsme cestovatelé
Závěrečná reflexe práce ve skupinách proběhne formou reflektivních otázek a nedokončených vět. Učitel má pro každého žáka připravený list papíru s otázkami. Každý žák si sám za sebe vyplní.
Příloha číslo 1 – Příklady – možnosti zařazení otázek a nedokončených vět.

Učitel vyzve žáky k dobrovolnému sdílení.

Název bloku: Cyklistika

Cíle

Žák vyhledává informace v textu, zachytí podstatné informace z textu a stručně se vyjádří, tak aby zaujal ostatní.
Žák spolupracuje ve skupině při organizaci prostoru a přípravě pohybové aktivity.
Žák respektuje pohybovou úroveň jiných žáků, je schopný jim při realizaci pohybových činností pomoci.
Uvede příklady sportů souvisejících s kolem.
Žák zhodnotí, do jaké míry se v průběhu svého volného času věnuje sportu nebo pohybovým aktivitám s ohledem na podporu svého fyzického i psychického zdraví.

Pomůcky

Kniha Kolo (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Digitální technologie vhodné k vyhledávání informací, zhlédnutí videa, k psaní textu, internet, tiskárna. Lístečky s názvy sportů pro losování. Pomůcky na brainstorming podle způsobu realizace (tabule, flipchart, papíry, lepicí papírky).

Vzdělávací oblast

Člověk a jeho svět, Tělesná výchova, Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích. (KPP-REA-000-ZV5-001)

osobnostní a sociální: Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně. (KOS-EMP-000-ZV5-001)

komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.
(KKK-VYJ-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.
(ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Brainstorming ve skupinách – Co si představujete pod pojmem cyklistika, co vás k tomuto pojmu napadá?
Varianta 1: Žáci po stanovený čas ve skupinách zapisují na papír vše, co je napadne.
Každá skupina pak řekne jednu zapsanou myšlenku, střídají se, učitel zapisuje na tabuli, flipchart.

Varianta 2: Žáci zapisují myšlenky na samostatné (lepicí) lístečky a z nich pak sestaví společnou myšlenkovou mapu.

Shrnutí, diskuse o výsledku brainstormingu nebo sdílení myšlenkových map, v čem se skupiny shodly.... Učitel může zaznamenat i další návrhy, které žáky napadnou během diskuse.
Na základě brainstormingu žáci nebo učitel definují, co je cyklistika

(Cyklistika je využívání jízdních kol (dříve též velociped) pro dopravu, rekreaci, cvičení nebo sport. Lidé zabývající se cyklistikou jsou cyklisté. Do cyklistiky se zahrnuje nejen jízda na jednostopých jízdních kolech, ale i na jednokolkách, tříkolkách, čtyřkolkách, lehokolech a podobných vozidlech na lidský pohon.)

Rekreační cyklistika
Učitel pustí žákům video

Českopis: Bikeparky a cyklovýlety

Povídáme si o tom, co jsme viděli, sdílení zkušeností žáků s ježděním a s výlety na kole.

Kolo a sport – práce s knihou Kolo
Práce ve skupinách.
Učitel má připraveno losování sportů. Na každém lístečku jsou dva sporty z učebnice – s. 74–83. Například silniční cyklistika, tanec na kole; cyklokros, kolová; dráhová cyklistika, BMX freestyle; horská cyklistika (MTB), bike polo.
Každá skupina zpracuje pro ostatní krátké představení dvou sportů, které si vylosovala.
Postup:

1. Ve skupině pracují s knihou Kolo, vyhledají svoje sporty, prohlédnou si ilustrace a přečtou text.
2. Vyhledají další informace o sportu na internetu.
3. Domluví se a zpracují svoje vystoupení.
4. Představí svoje sporty ostatním.

Učitel stanoví časový limit na práci.
Žáci ve skupině se musí domluvit na obsahu – co o sportu řeknou, jak budou ostatním předávat informace (můžou napsat krátký text, nebo si poznamenat pouze důležité body, nebo nemusí zpracovávat písemně, jen si obsah a způsob předání informací rozmyslí, můžou přečíst část textu z knihy...). Rozdělí si role – kdo hlídá čas, kdo zapisuje, kdo vyhledává na internetu...

Cyklistika je pro každého – práce s knihou Kolo
Strany 78 a 79
Žáci pracují ve skupinách, mají za úkol pracovat pouze s ilustracemi na těchto stranách. Prohlédnou si a diskutují o jednotlivých ilustracích, připraví si krátké shrnutí a vyjádření, co je obsahem těchto dvou stran.

(Ne)závody
Práce ve skupinách.

1. Práce s knihou Kolo. Žáci mají za úkol si ve skupinách prohlédnou a přečíst s. 84 a 85.
2. Na základě přečteného textu se ve skupině mají domluvit na přípravě zábavné aktivity/soutěže pro ostatní v tělocvičně, na školním hřišti nebo venku (podle možností školy). Učitel může podpořit fantazii žáků nějakým příkladem (zábavná překážková dráha, náročnější smyslový chodník, tanec s hudbou a s úkoly – například tancuj na jedné noze nebo tleskej do rytmu..., hudební židle – pohyb na hudbu a odebírání židlí, ...).

3. Ve spolupráci s učitelem proběhne příprava na pohybové činnosti.
4. Realizace pohybových činností.
5. Reflektivní rozhovor

Příklady otázek pro reflektivní rozhovor:
K zážitku z pohybové činnosti: Která aktivita vás zaujala? Co vás nejvíce pobavilo? Co byste na tom, jak aktivitu připravily jiné skupiny, ocenili? Co byste doplnili/doporučili pro příště? Co pro vás bylo nejobtížnější, co nejlehčí?
Žáci odpovědi na otázky prodiskutují ve skupinách, zvolí si svého mluvčího, který závěry skupiny představí ostatním.

Já a můj volný čas
Žáci píšou krátký text – zamyšlení nad tím, jak tráví svůj volný čas, jestli v něm sport a pohybové aktivity mají své místo, kolik času jim věnují a jestli je něco v rámci tematické výuky zaujalo a motivovalo ke změně, nebo alespoň k zamyšlení, že by mohli sportu a pohybu věnovat ve svém volném čase více prostoru. Jestli ne – proč? Jestli ano – co je motivovalo a jak to chtějí udělat?

Učitel vyzve žáky k dobrovolnému sdílení, žáci si text můžou založit do svého portfolia.

Název bloku: Konec tematické výuky Já a kolo neznamená konec práce s knihou Kolo

Cíle

Žák zhodnotí obsah tematické výuky, zaujme a vysvětlí vlastní názor/stanovisko k tematické výuce Já a kolo a ke knize Kolo. Při psaní si ujasňuje a vyjadřuje svůj názor nebo stanovisko a usiluje o věrohodnost svého textu.
Žák spolupracuje ve skupině na návrhu, jak by v budoucnosti mělo vypadat město s vyřešenými problémy současnosti jako je dopravní zátěž a nedostatek zeleně.

Pomůcky

Kniha Kolo (počet kusů vyhovující práci ve skupinách). Papíry na psaní. Barevné papíry pro reflexi tematické práce.

Vzdělávací oblast

Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence

komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci. (KKK-VYJ-000-ZV5-001)
osobnostní a sociální: Poznává jedinečnost vlastní osobnosti. (KOS-SEB-000-ZV5-001)
Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-001)
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích. (KPP-REA-000-ZV5-001)

Popis realizace

Zaujala tě práce s knihou Kolo? Chceš si v ní číst dál?
Učitel vyzve žáky, aby si vzpomněli na vyjádření svého názoru po prvním seznámení s knihou (blok Kniha Kolo, dopravní prostředek budoucnosti – Bude tě čtení knihy bavit? Vybral/a by sis ji k četbě?) a na základě tematické výuky a práce s knihou se rozhodli, jaký je nyní jejich názor na knihu. Jestli je stejný, nebo se změnil.
Podle svého názoru se žáci postaví na pomyslnou názorovou osu.
Učitel vyzve žáky k dobrovolnému sdílení postoje, proč potvrzují nebo mění svůj původní názor.

Hodnocení knihy
Žáci mají za úkol v souladu se svým názorem na knihu napsat hodnocení knihy – zprávu pro kamaráda/kamarádku s doporučením nebo nedoporučením k přečtení. Stručně vyjádří své prožitky a poznatky z četby a závěry o myšlenkách, informacích i o vyjadřovacích prostředcích.

Žáci sdílejí svoje hodnocení knihy ve skupině. Ze sdílení udělají závěry a představí je ostatním (kolik žáků by knihu doporučilo a proč a kolik by knihu nedoporučilo a proč).

Poslední společná práce s knihou
Žáci pracují ve skupinách, mají za úkol vyhledat, prohlédnout si a přečíst kapitoly Ekologie a Nemocné město.

Prodiskutují a připraví si odpovědi na otázky učitele.
Příklady otázek:

1. Proč jsou tyto kapitoly zařazeny do knihy Kolo?
2. Mohly by být zařazeny i do jiné knihy, která se věnuje jinému tématu? Uveďte, do jaké a zdůvodněte proč.
3. Jak na vás zapůsobily ilustrace v těchto kapitolách?
4. Navrhněte a popište, jak by vypadaly ilustrace ke kapitole s názvem Zdravé město. Co by bylo nutné udělat, aby se z nemocného města stalo zdravé město? (Je možné i výtvarné ztvárnění návrhu.)

Společné sdílení práce skupin.

Reflexe tematické práce
Každý žák si vybere dva barevné papíry. Papíry označí pomocí obrázku – například smajlík x mračoun, palec nahoru x dolů. Napíše svoje pocity a postřehy z tematické práce Já a kolo. Co se mi líbilo/bavilo mě/zaujalo mě, dařilo se mi, nebo naopak co se mi nedařilo/nelíbilo se mi. Vyjádří názor, zda byla práce přínosná a v čem (co se naučil, jaké nové informace získal), nebo zda se mu nezdála přínosná a proč (co postrádal, co by chtěl příště jinak).

Učitel vyzve ke sdílení s ostatními (přečtením, vystavením), ale není nutné, aby všichni žáci sdíleli zejména negativní pocity, pokud nechtějí.

Knihy můžou zůstat ve třídě, žáci mají možnost se k nim vracet, přečíst si to, co nebylo součástí tematické výuky. Tím je rozvíjeno tzv. zájmové čtení, které je spojeno se záměrnou a dobrovolnou činností, kdy žák čte z vlastního zájmu a potěšení, nikoli z povinnosti. Zájmové čtení pomáhá rozvíjet čtenářskou gramotnost a podporuje pozitivní vztah ke knihám a textům. Tento typ čtení může být také součástí volného času a přispívá k relaxaci, snižování stresu a rozvoji kognitivních schopností.

Příloha číslo 1

Reflexe práce ve skupině Jsme cestovatelé

Co se vám ve skupině nejvíce podařilo?

Co tě nejvíc potěšilo?

Jak platným jsi byl/a členem skupiny? (Nabízel/a jsi vlastní nápady? Diskutoval/a jsi s ostatními?)

Jak byste mohli zlepšit spolupráci příště?

Co bys příště rozhodl/a jinak nebo dělal/a jinak?

Jednou z věcí, které jsem se během skupinové práce dozvěděl/a, nebo naučil/a bylo ...

Nejužitečnější věc, kterou si z této práce odnáším, je...